

Un procés participatiu de co-
construcció del Reglament
d'Usos pels

Horts del Soler

al municipi de Sant Feliu de Pallerols

Un procés participatiu de recuperació dels usos comunals i
de Re.Generació de comunitats rurals i resilientes

Dissenyat específicament pel terme municipal
de Sant Feliu de Pallerols



**Resilience.Earth SCCL: Investigació, Formació i Assessoria
en Resiliència Comunitària i Regeneració Ecològica**
carrer del Carme 8, 1er · Olot, Girona · 17800 · Catalunya

www.resilience.earth

info@resilience.earth

Tel: +34 655 10 44 20

Índex de continguts

1	Introducció.....	1
2	Justificació.....	2
3	Fase 1: Acords i Disseny del procés.....	4
	3.1 Descripció i objectius.....	4
	3.2 Metodologia.....	4
	3.3 Resultats Esperats.....	4
4	Fase 2: Memòria Històrica i Propòsit.....	5
	4.1 Descripció i objectius.....	5
	4.2 Metodologia.....	5
	4.3 Resultats Esperats.....	5
5	Fase 3: Els Usos dels Horts del Soler.....	6
	5.1 Descripció i objectius.....	6
	5.2 Metodologia.....	6
	5.3 Resultats Esperats.....	6
6	Fase Transversal 1: Seguiment i Valoració del procés.....	7
	6.1 Descripció i objectius.....	7
	6.2 Metodologia.....	7
	6.3 Resultats Esperats.....	7
7	Fase Transversal 2: Comunicació i Difusió.....	8
	7.1 Descripció i objectius.....	8
	7.2 Metodologia.....	8
	7.3 Resultats Esperats.....	8
8	Tancament del procés.....	9
	8.1 Cloenda.....	9
	8.2 Propers Passos.....	9
9	Cronograma.....	9
10	Pressupost.....	10
11	La Cooperativa.....	11
	11.1 Cooperativa Resilience.Earth.....	11
	11.2 Persones assessores i col·laboradores.....	11



1 Introducció

Sant Feliu de Pallerols, un municipi de 1342 habitants, envoltat per muntanyes de renom, com la Salut, i de volcans, com el de Sant Marc i el Puig Roig, brollen més de cinquanta fonts, és reconegut per la seva bellesa natural i paisatgística. Alhora, el conjunt històric del municipi, el nucli antic, el dota d'un interès característic especial, expressant la seva identitat i història en els seus carrers.

Fa aproximadament 3 anys, va aflorar la demanda del poble de recuperar unes antigues feixes, d'unes 4Ha, utilitzades antigament com a horta comunitària. D'aquí va florir el projecte de «Recuperació i Re.Generació dels Horts del Soler», implementant des d'una visió integral i respectuosa amb l'entorn i utilitzant tècniques pròpies de la Permacultura i la Bioconstrucció, una sèrie d'accions que promoguin la revitalització de l'antic espai d'ús comunitari i la resiliència comunitària i territorial del municipi.

En aquell moment l'espai estava dividit en petites parcel·les de propietat privada entre veïnes i veïns del poble. Després d'un procés d'escolta entre els i les habitants del municipi propietàries dels terrenys, així com amb l'Ajuntament de Sant Feliu de Pallerols i Resilience.Earth (membre de la Xarxa de Custòdia del Territori), es van establir una sèrie de compromisos dirigits a mantenir i/o recuperar el patrimoni natural i cultural de les finques objecte, que formen part de la Xarxa Natura 2000, un espai protegit.

Actualment, s'han fet diverses accions als Horts, com la recuperació dels seus camins, la neteja de l'espai i la instauració d'un sistema integral d'aigües, potenciant-ne el seu ús i expressió al poble. El proper estiu es preveu fer dues fases més: habilitar una zona d'acampada i millorar-ne l'accessibilitat. Els passos futurs que es preveuen són la instauració d'unes feixes per horta comunitària, un verger comestible, un circuit de plantes aromàtiques, la recuperació dels murs de pera seca, una zona de picnic, un espai de lleure pels infants i la recuperació d'algunes de les plantes autòctones que es troben a la zona com les orquídiades silvestres i la varietat d'arbre fruiter «pruna de pruner».

Tanmateix, i respectant la història comunitària del lloc, es creu indispensable que la població del municipi pugui decidir quines són les necessitats que els Horts poden cobrir, quines són les accions més adequades i pertinents a fer i quin ha de ser l'ús de l'espai, co-dissenyant el **Reglament d'Usos dels Horts del Soler**.

2 Justificació

Els Horts del Soler eren unes antigues feixes d'Horta Comunitària, on més enllà de l'horta el lloc oferia un espai de relació i interacció entre els i les habitants del municipi, així com amb el seu entorn natural més proper. Era un antic espai de trobada, on compartir, dialogar i adquirir els aliments bàsics per sobreviure, un espai amb una memòria històrica i una identitat pròpia, especial i singular.

Promoure que els espais puguin recuperar aquests trets i acompanyar-los en la seva expressió és un fet que genera un potencial increïble a cada racó. A més, si li sumem els trets transformadors del propi espai, un espai resiliència on els ecosistemes naturals així com els sistemes socials es trobaven en un equilibri dinàmic constant i on hi havia un gran nombre de relacions entre els elements del sistema, tenim un sistema complex, dinàmic i resiliència.

Un dels objectius que planteja el present projecte és el de revitalitzar un dels antics espais comunals del poble, els Horts del Soler, cultivant així **la resiliència comunitària i territorial de Sant Feliu de Pallerols**. Tal com hem expressat en la introducció del present document, l'àrea disposa de convenis de Custòdia del Territori, essent un espai comú protegit i reservat. La Re.Generació dels seus ecosistemes i de l'expressió potencial de l'espai és indispensable, però perquè esdevingui realment un territori resiliència i promogui el teixit i la cohesió social al municipi, n'és indispensable la **participació directa de la població** en ell.

Aquesta situació obre la porta a la promoció de noves formes de gestió del territori, basades en el reconeixement del dret a **l'ús i la gestió comunitària**, sota els criteris de transparència, equitat, accessibilitat i d'una governança democràtica i participativa, acabant al final del procés amb un redactat del **Reglament d'Ús dels Horts del Soler**.

El Reglament però, no és un resultat final únic del procés que es planteja, sinó un petit resultat de tot un procés invisible als ulls; el procés d'impulsar la revitalització i el cultiu del sentiment de pertinença, el potenciar de nou les arrels al territori, la solidaritat entre veïnes i la convivència al municipi. Un



procés invisible generador de resiliència comunitària real, participació en la presa de decisions municipals i corresponsabilització d'aquestes. El procés obre l'oportunitat de re-aprendre tot allò que hem anat perdent durant els darrers anys, donant pas a una societat més participativa, amb una identitat pròpia i una estima cap al territori, reconeixent de nou el valor de la gestió comunitària d'allò públic, impulsant i consolidant nous models de governança d'acord amb principis d'autonomia i sostenibilitat.

Actualment, Resilience.Earth està treballant de la mà del Consorci d'Acció Social de la Garrotxa, concretament amb la tècnica comunitària present al municipi de Sant Feliu de Pallerols, creant i establint noves formes de relació i cultivant el teixit social del poble. La tècnica col·labora de forma activa en el procés, sobretot en la fase de diagnosi del municipi, començant a realitzar els primers passos durant el mes de juny, juliol i agost.

3 Fase 1: Acords i Disseny del procés

3.1 Descripció i objectius

La primera fase assegura la clarificació del projecte en termes d'acord i disseny, alhora que la seva coneixença per part de la diversitat d'agents implicats. Els objectius específics són:

- Definir les fases del procés i el cronograma
- Identificar els agents implicats i interessats en el procés
- Presentació pública de l'inici del procés

Aquesta és la fase més delicada, ja que l'èxit del procés depèn de l'acceptació per part de la comunitat. Proposem que aquesta fase es faci amb cura i respectant els temps de les persones involucrades.

3.2 Metodologia

Per a la realització d'aquesta fase, l'equip facilitador de Resilience.Earth farà les següents **activitats**:

- | | |
|---|---|
| 1. Definir i preparar el procés amb l'Ajuntament | <ul style="list-style-type: none">• Realitzar una reunió amb l'alcalde i l'equip tècnic implicat on (i) Definir i clarificar el procés i els resultats esperats i (ii) Confirmar les dates i els tempos preestablerts• Definir les tasques i rols que tècnics/ques de l'Ajuntament tindran al llarg del procés |
| 2. Pre-Diagnosi | <ul style="list-style-type: none">• Fer una reunió amb la tècnica comunitària per tal d'iniciar el treball col·laboratiu• Contactar amb les antigues persones propietàries de les parcel·les• Identificar les persones i col·lectius (formals i no formals) potencials interessades |
| 3. Presentació pública | <ul style="list-style-type: none">• Presentar públicament la situació actual dels Horts del Soler• Presentar públicament el procés participatiu que s'iniciarà |

3.3 Resultats Esperats

Els **resultats tangibles** d'aquesta fase són:

- Un procés clarament definit
- Grups formals i no-formals i persones interessades amb els Horts identificats
- El contacte amb les persones ex-propietàries dels Horts
- Una presentació pública sobre els Horts i el procés que s'inicia.
- L'establiment d'una Planificació Estratègica col·laborativa amb la tècnica comunitària

4 Fase 2: La Identitat i el Propòsit

4.1 Descripció i objectius

La segona fase inclou la recuperació i consciència davant la memòria històrica del poble de Sant Feliu i de forma concreta, pel que fa als Horts. Identificant la seva antiga identitat i formes d'expressió així com la seva significació i importància pel poble, construint un propòsit comú. Els **objectius específics** d'aquesta fase són:

- Recuperar la memòria històrica i la identitat del poble i concretament dels Horts;
- Explorar l'antiga expressió i rellevància que tenien els Horts pel poble; i
- Co-crear el propòsit identificat pel poble i concretament, pels Horts del Soler.

La present fase resulta especialment interessant pels seus dos processos paral·lels: la *definició de la identitat del municipi i el propòsit col·lectiu dels Horts* i el teixir de la *cohesió i la resiliència comunitària*.

4.2 Metodologia

Per tal de dur a terme aquesta fase, l'equip facilitador realitzarà les següents **activitats**:

- | | |
|--|---|
| 1. Trobades amb habitants i grups del municipi | <ul style="list-style-type: none">• Definir l'estructura i guió de les 20 trobades amb agents interessats• Explorar la memòria històrica i la identitat del poble.• Identificar els interessos de la gent del poble pel que fa als usos dels Horts• Analitzar la informació de les trobades |
| 2. 1ra Jornada: L'expressió dels Horts dins el municipi | <ul style="list-style-type: none">• Crear un espai de diàleg per fer una diagnosi col·lectiva de la situació, identificant la identitat del poble i el propòsit dels Horts• Comunicar als agents implicats identificats l'obertura de la 1ra Jornada• Facilitar la 1ra Jornada, acompanyant a les participants a expressar-se i a generar propostes concretes entorn al propòsit col·lectiu.• Escriure una memòria narrativa de la 1ra Jornada |

4.3 Resultats Esperats

Els **resultats tangibles** d'aquesta activitat són:

- Un total de 20 trobades realitzades, amb un guió específic i obert per cada una d'elles
- Una diagnosi de la informació recopilada
- L'obertura i facilitació de la 1ra Jornada
- Una memòria narrativa de la 1ra Jornada

5 Fase 3: Els Usos dels Horts del Soler

5.1 Descripció i objectius

La tercera fase es centra en la creació d'un Reglament Municipals d'Usos dels Horts del Soler, com a espai clau per a la creació de resiliència comunitària i territorial. Els **objectius específics** en són els següents:

- Identificar les motivacions i habilitats de les persones interessades en l'ús dels Horts
- Acompanyar en la creació de grups diversos en funció dels respectius interessos
- Construir de forma col·lectiva el Reglament Municipal d'Usos dels Horts del Soler

El procés participatiu posa èmfasi en la diversitat d'interessos presents alhora que expressats des del propòsit col·lectiu treballat dels Horts del Soler, emmarcats dins la identitat de Sant Feliu de Pallerols.

5.2 Metodologia

Per tal de dur a terme aquesta fase, l'equip facilitador realitzarà les següents **activitats**:

- 1. Grups d'interessos divergents**
 - Crear grups d'interessos divergents amb un propòsit comú i adaptats a les necessitats del municipi.
 - Facilitar les primeres trobades dels grups d'interessos identificats
- 2. 2na Jornada: co-creació del Reglament**
 - Comunicar a les persones i agents implicats l'obertura de la 2na Jornada
 - Facilitar la 2na Jornada, donant lloc a l'expressió de la diversitat d'interessos
 - Realitzar una pluja d'idees pre-consensuada entre les interessades sobre el Reglament
 - Escriure una memòria narrativa de la 2na Jornada
 - Convidar a les tècniques formades anteriorment a participar a l'espai
- 2. Validació tècnica**
 - Acompanyar el procés de validació tècnica pel que fa al Reglament
 - Assegurar que la diversitat d'interessos i motivacions quedi reflectit al Reglament
 - Redacció del Reglament i presentació pública.

5.3 Resultats Esperats

Els **resultats tangibles** d'aquesta activitat són:

- La creació de grups d'interessos
- L'obertura i facilitació de la 2na Jornada
- Una memòria narrativa de la 2na Jornada
- Un procés de validació tècnica de la proposta del Reglament Municipal d'Usos dels Horts
- Una presentació pública del Reglament Municipal d'Usos dels Horts del Soler final

6 Fase Transversal 1: Seguiment i Valoració del procés

6.1 Descripció i objectius

El Seguiment i l'Avaluació del procés és essencial per a la nostra cooperativa. Per aquest motiu es faran diverses avaluacions durant les jornades, així com una avaluació un cop finalitzat el procés. Els **objectius específics** són:

- Vetllar perquè el procés sigui participatiu, representatiu, transparent i coherent amb els seus principis
- Avaluar i fer un Seguiment al llarg de tot el procés, per tal que el procés s'adapti totalment a la població i les veïnes puguin participar de la seva re-adaptació

6.2 Metodologia

Per tal de dur a terme aquesta fase, l'equip facilitador realitzarà les següents **activitats**:

- 1. Seguiment**
 - Fer 2 avaluacions de seguiment amb els agents implicats del procés durant les Jornades col·lectives
 - Fer 2 avaluacions de seguiment amb la tècnica comunitària i la persona de l'Ajuntament implicada amb el procés
- 2. Avaluació Final**
 - Realitzar una avaluació final amb les persones implicades i no implicades del municipi en diversos formats, assegurant l'obtenció de resultats qualitius i quantitatius
 - Realitzar una avaluació final amb l'equip de govern i tècniques implicades de l'Ajuntament

6.3 Resultats Esperats

Els **resultats tangibles** d'aquesta activitat són:

- Un total de 3 avaluacions de Seguiment
- Una avaluació a nivell de poble amb resultats quantitatius i qualitius
- Una avaluació final amb els tècnics implicats i l'equip de govern de l'Ajuntament

7 Fase Transversal 2: Comunicació i Difusió

7.1 Descripció i objectius

Com bé coneixem, posar atenció en la comunicació i difusió del procés (tan durant, com abans, com després) resulta al dia d'avui, una part imprescindible per vetllar per la seva transparència i fluïdesa comunicativa, alhora que per difondre i estendre les noves pràctiques participatives. Així doncs els **objectius específics** per aquesta fase són:

- Informar de la posada en pràctica del procés a nivell local específicament i regional
- Comunicar de les fases per les que va passant el procés participatiu
- Difondre els resultats i les bones pràctiques del procés participatiu

7.2 Metodologia

Per tal de dur a terme aquesta fase, l'equip facilitador realitzarà les següents **activitats**:

- 1. Informar a nivell local i regional de l'inici del procés**
 - Fer notes de premsa als mitjans de comunicació locals explicant el procés
 - Fer notes de premsa als mitjans de comunicació local explicant les fases del procés
 - Anunciar i comunicar les obertures dels dos plenaries participatius
- 2. Comunicar i Difondre els resultats del procés i les bones pràctiques**
 - Realitzar una trobada oberta al poble per comunicar els resultats finals del procés
 - Realitzar una nota de premsa als mitjans de comunicació locals i regionals dels resultats extrets i dels aprenentatges realitzats durant el procés

7.3 Resultats Esperats

Els **resultats tangibles** d'aquesta activitat són:

- Notes de premsa informatives i comunicatives a mitjans de comunicació locals i regionals
- Una trobada oberta al poble, comunicant els resultats finals del procés
- Fotografies i un vídeo global del procés
- Cartells de difusió i informatius del procés

8 Tancament del procés

8.1 Cloenda

El procés es tancarà entregant una memòria recopilatòria de totes les seves fases, entregant les fotografies i audiovisuals obtingudes i celebrant a través d'un acte públic i obert als Horts, sobre la presentació **del nou Reglament d'Usos** d'aquests.

8.2 Propers Passos

La implementació de les iniciatives i l'expressió dels interessos promouran l'obertura d'un espai al poble, impulsor de resiliència comunitària i territorial, essent un punt natural de trobada i expressió per totes les habitants, cultivant així, el sentiment de pertinença al municipi i les relacions entre habitants.

9 Cronograma

	MES	SEP	OCT	NOV	DIES TOTAL
FASE I CONCEPTE					
F1 Definició i preparació del procés participatiu		0,5			0,5
F1 Pre-Diagnosi		0,3			0,3
F1 Definir relacions de col·laboració amb la tècnica comunitària		0,5			
F1 Presentació pública de l'inici del procés		0,3			0,3
F2 Trobades amb habitants i grups (formals i no-formals)		2	2		4
F2 Organització i facilitació de la 1ra Jornada			1		1
F2 Anàlisi de la informació extreta i elaboració d'un informe			1		1
F3 Creació i acompanyament dels Grups d'Interès			2		2
F3 Organització i facilitació de la 2na Jornada			2		2
F3 Anàlisi de la informació extreta i elaboració d'un informe			1		1
F3 Acompanyament en la fase de validació tècnica				1	1
F3 Presentació pública dels resultats i del procés realitzat				0,2	0,2
T1 Avaluacions de Seguiment		0,3	0,4	0,3	1
T1 Avaluació Final				0,5	0,5
T2 Contacte Mitjans Locals i Regionals		0,3	0,2	0,3	0,8
T2 Elaboració d'audiovisuals (vídeo i fotografia)		0,4	1	0,6	2
DIES TOTAL		4,6	10,6	2,9	17,6



10 Pressupost

Fase i Concepte	Cost	Dies	Persones	Subtotal
Fase 1: Acords i Disseny del procés				608,00
Definició i preparació del procés participatiu	160,00	1,0	2	320,00
Pre-Diagnosi	160,00	0,5	1	80,00
Definir les relacions de col·laboració amb la tècnica comunitària	160,00	0,5	2	160,00
Presentació pública de l'inici del procés	160,00	0,3	1	48,00
Fase 2: Procés participatiu d'anàlisi de necessitats i identificació del propòsit col·lectiu				1150,00
Trobades amb habitants i grups (formals i no-formals)	160,00	4,0	1	640,00
Organització i facilitació de la 1ra Jornada	160,00	1,0	2	320,00
Anàlisi de la informació extreta i elaboració d'un informe	160,00	1,0	1	160,00
Material per la 1ra Jornada	30,00	1,0		30,00
Fase 3: Procés participatiu de co-construcció i readaptació de les Ordenances del Pla Especial				1262,00
Creació i acompanyament dels Grups d'Interès	160,00	2,0	2	640,00
Organització i facilitació de la 2na Jornada	160,00	1,0	2	320,00
Anàlisi de la informació extreta i elaboració d'un informe	160,00	1,0	1	160,00
Acompanyament en la fase de validació tècnica	160,00	0,5	1	80,00
Presentació pública dels resultats i properes passes	160,00	0,2	1	32,00
Material per la 2na Jornada	30,00	1,0		30,00
Fase Transversal 1: Seguiment i Avaluació				240,00
Avaluacions de Seguiment	160,00	1,0	1	160,00
Avaluació Final	160,00	0,5	1	80,00
Fase Transversal 2: Comunicació i Difusió				448,00
Elaboració d'audiovisuals (fotografia i vídeo)	160,00	2,0	1	320,00
Contacte amb mitjans de comunicació locals i regionals	160,00	0,8	1	128,00
Total sense IVA				3708,00
IVA (21%)				778,68
TOTAL				4486,68

11 La Cooperativa

11.1 Cooperativa Resilience.Earth

Resiliència és una cooperativa sense ànim de lucre, especialitzada en l'enfortiment de la resiliència comunitària i la sostenibilitat ecològica en regions que enfronten reptes socioeconòmics i ecològics. Els membres de la cooperativa ofereixen serveis de recerca, formació i assessoria a organitzacions comunitàries i institucions públiques i privades, tant en l'àmbit local com internacional, per assegurar que els seus clients tinguin una major capacitat a l'hora d'efectuar una transformació social i ecològica positiva i estable en el temps.

11.2 Persones assessores i col·laboradores

Erika Zárate

Investigadora i consultora, especialitzada en resiliència comunitària i drets humans, doblement llicenciada en Ciències Ambientals i Cooperació Internacional (Toronto University, 2003); magisteri d'Educació Indígena (Queen's University, 2008) i Màster en educació per adults i desenvolupament de capacitats organitzatives (Guelph, 2014). Descendent de la nació indígena Quechua, ha treballat amb comunitats indígenes i amb el moviment pels drets de les dones, tant amb entitats com amb institucions, alhora que ha treballat en més de 10 països amb contractes independents. És membre fundadora de la cooperativa Resilience.Earth, i és vice-presidenta del consell directiu de l'organització internacional de drets humans, Brigades Internacionals de Pau, qui té oficines en més de 20 països. Ha escrit diferents articles acadèmics i de drets humans i ha exercit com a portaveu per a diferents campanyes de drets humans. També és membre de la International Association of Facilitation (IAF) i de la International Development Evaluation Association (IDEA). Té una àmplia experiència en facilitació, planificació estratègica, democràcia horitzontal, anàlisi sistèmic, resiliència, punts palanca i teories del canvi.

Òscar Gussinyer

Dissenyador ecosocial i analista sistèmic, llicència en Ciències Ambientals (FDU, 1999), postgrau en no-violència (UAB, 2003), màster en Sostenibilitat de la Càtedra UNESCO (UPC, 2005) i cursant el màster en disseny per la Sostenibilitat amb Gaia Education (UOC, 2017). Alhora, acabant el diploma internacional en disseny de Permacultura aplicada. Fundador i membre de diverses cooperatives i xarxes com la cooperativa Mas Franch "centre per la transformació social i ecològica", 33coop "disseny d'ecosistemes humans sostenibles" o la Red Íbera de Permacultura. Ha impartit i dissenyat multitud de cursos sobre sostenibilitat i sistèmica. Actualment està treballant com a dissenyador al Projecte Uniterra Catalunya "una universitat de la terra com a comunitat d'aprenentatge" i a la cooperativa Resilience.Earth de la qual també n'és fundador. Fa més de 12 anys que fa disseny ecosocial integratiu i sistèmic, i té una àmplia experiència en organització social, anàlisi sistèmica, sostenibilitat aplicada i no-violència.